

Öregek, készüljetek, fiatalok, készen legyetek! – vallásos népelet A-tól Z-ig

Silling István: *Vallásos népelet Kupuszinán*. Forum Könyvkiadó,
Ujvidék, 2016

Noha a kupuszinai közmondás az élet mulandóságára emlékeztet, mégis tekinthetjük egyfajta, a hagyomány fontosságát hangsúlyozó életbölcsség megfogalmazásának is. Érthetjük úgy is, hogy készüljünk minden tudásunkat átadni és legyünk készen a tudás, a hagyomány befogadására is, hiszen az emberi élet véges! Ebben a megismerésben, befogadásban segít a nyugat-bácskai hagyományokat feltáró könyv.

Silling István azon kevesek közé tartozik, akik igen régtől fogva a vallásos népelet kutatásával foglalkoznak a kies Bácskában. Számos tanulmány és könyv jelzi eddigi munkásságának főbb állomásait. Többek között a szülőfalu vallásosságával is foglalkozott már a szerző, de mindig résztmákat dolgozott fel, így a most megjelent könyve azért is fontos, mert itt áll össze sok évtizedes, szorgos kutatómunkával összegyűjtött anyaga monográfiává.

Mostani munkája, a *Vallásos népelet Kupuszinán* címet viseli, és „csak” szülőfalujára fókuszál. Azért az idézőjel, mert attól, hogy mindössze egy nyugat-bácskai falu vallásos hagyományát találja benne a kedves olvasó, mégis van benne egyfajta többlet, mégpedig a komplex szemléletű leíró-elemző közreadás okán. Tehát az egyedi felől közelít az általános felé, ami azt is jelenti, hogy a sajátosságok mellett közösségi általános jellemzőkön keresztül utal a vajdasági magyar vallásos népelet főbb vonásaira is.

Három nagy egységre bontja Silling a mondanivalóját: Megszentelt tér (a templom, a harangok, a temető, szakrális kisemlékek), Megszentelt idő (karácsony, húsvét, templombúcsú, kilencedek, körmenet, kisszombat, zarándoklatok, mindennapok vallásossága), A vallási élet szervezői (papok, kántorok, vallási társulatok).

A szakralitás „hivatalos” tárgyasult hordozóival kezdi a monografikus feldolgozást, hiszen a falu második, 19. század eleji temploma a vallási élet központja, a közösség jellegzetes és jelentős épülete, ami köré az ott élő közösség vallásossága szerveződik.

A harangok és a harangok szava még ma is fontos, a mindennapokat tagoló vallásosság szempontjából éppúgy, akár az ünnepek vagy az emberélet fordulóinak jelzésekor. Hiszen, ahogy a könyvben olvassuk, a harang misére hív, ünnepet jelez, szól vész esetén, és temetés alkalmával sem marad néma. A temető az elbocsátó és emlékező rítus színhelye, míg a szakrális kisemlékek – Kupuszinán igen sok van belőlük! – a vallásos buzgalom emlékei, melyeket Silling István bemutatása, értelmező leírása elhelyez a lokális társadalomban, megmutatva az anyagi áldozatvállalást és az erkölcsi-vallási viszonyt ezekhez az objektumokhoz. Gondozásuk, fenntartásuk az állítatók családján belül generációról generációra száll, de akadnak szomorú történetek is, hiszen az elhalt családok, vagy az elköltözők sok esetben magára hagyják ezeket az emlékeket.

Az idő tagolása nagyon fontos a falusi ember számára. Különösen fontos a megszentelt idő egy olyan, még napjainkban is tradicionálisnak tekinthető lokális társadalomban, mint amilyen Kupuszina! Silling mindent nagyon jól láttatja, nemcsak azért, mert a téma avatott és értő kutatója, hanem azért is, mert szülőfaluját belülről szemléli. Megélője, részt vevő megfigyelője és leírója tehát a falu vallásos népeletének. Kupuszinológus, ahogyan szokták őt szakmai körökben aposztrofálni! A karácsony és a húsvét mellett izgalmas a templombúcsú, a kilenced, a körmenet és a zárándoklatok bemutatása. A két ünnepi időszak a ráhangolódástól a kiteljesedésig rendkívül gazdag hagyományvilágot jelent még napjainkban is, noha már nem járják betlehemesek a falut. A húsvéti ünnepkör szokásai közül napjainkban is fontos a barkaszentelés, aminek bajelhárító erejében éppúgy hisznek, mint tették azt korábban.

A vallásos táji kapcsolatokat a zárándoklatok bemutatásával rajzolja ki, legyenek azok egy kis régió belüliek – Máriagyúd, Baranyában 1941 és 1944 között látogatták, meg a trianoni határok előtt, Doroszló a huszadik század Jugoszláviáján belüli zárándokhely –, illetve vezessenek Rómába, Fatimába, Lourdes-ba vagy épp a Szentföldre!

A mindennapok vallásosságának elemzése is sok érdekességgel szolgál: keresztvetés, köszönés, alamizsnálkodás, imádkozás, kérés és hálaadás, áldásvárás, fogadalmak, bőjt és a ház szakralitása.

Nem feledkeznek meg a vallási életet szervezőkről, azokról a papokról, kántorokról, vallási társulatok tagjairól, akik őrei voltak a vallási hagyománynak és szervezték a (nem csak) vallási közösségi életet a faluban.

A könyv anyagához szervesen illeszkedik, kiegészíti azt a gazdag illusztrációs anyag, ami vizuálisan segíti az olvasót a megírtak értelmezésében.

Nagy élmény olvasni a tudományos igényvel megírt monográfiát, annál is inkább, mert egy gazdag hagyományvilágú közösséget tesz ezáltal az olvasó jó ismerőisévé a szerző.